

PLANUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE pentru anii 2026-2028

INTRODUCERE

O caracteristică distinctivă a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND)¹ constă în responsabilizarea autorităților publice în implementarea acesteia, prin dezvoltarea unui mecanism coerent de implementare, care să asigure o sincronizare clară dintre SND, strategiile sectoriale și instituționale și cadrul de planificare bugetară. Pentru a asigura realizarea acestui deziderat, cadrul de planificare strategică, stabilit conform Hotărârii Guvernului nr. 386/2020, prevede actualizarea anuală a Planului național de dezvoltare (PND).

PND reprezintă un document ciclic, pentru o perioadă de 3 ani, actualizat anual în primul semestru, constituind documentul de referință în procesul de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu. Documentul asigură operaționalizarea și implementarea prevederilor SND.

Planul național de dezvoltare pentru anii 2026-2028 (în continuare – *PND 2026-2028*) include prioritățile de politici publice pe termen mediu pentru perioada 2026-2028, aprobate în ședința Comitetului interministerial pentru planificare strategică din data de 27 decembrie 2024². Prioritățile de politici publice pe termen mediu ale Guvernului au ca scop atingerea obiectivelor naționale stabilite în Strategia națională de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030”, Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană” strategiile sectoriale naționale, Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Agenda de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană pentru perioada 2021-2027, recomandările existente din pachetele anuale de extindere și îndeplinirea tuturor cerințelor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

PND 2026-2028 integrează prioritățile și acțiunile de reformă setate proiectate în Planul de Creștere Economică pentru Republica Moldova al Uniunii Europene. Mecanismul de Reformă și Creștere pentru Republica Moldova a fost instituit de Comisia Europeană pentru a stimula reformele și investițiile necesare în vederea accelerării procesului de aderare precum și creșterea economiei Republicii Moldova în beneficiul cetățenilor săi.

PND 2026-2028 este constituit din partea descriptivă și partea operațională, ambele fiind structurate în baza celor 10 obiective generale stabilite în SND și corelate cu obiectivele și prioritățile stipulate

¹ Legea nr. 315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”

² PROCESUL-VERBAL nr. 18 al ședinței CIPS din 27 decembrie 2024, disponibil la linkul: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/pv_nr.18_cips_2024.pdf

în cadrul național de planificare strategică, precum și cu cele 7 domenii prioritare stabilite în agenda de reformă pentru Republica Moldova.

Partea descriptivă conține descrierea direcțiilor de intervenție prioritare pe termen mediu și evoluția prognozată a indicatorilor de impact stabiliți pentru fiecare obiectiv general, precum și descrierea succintă a acțiunilor prioritare de reformă și logica intervențiilor ce urmează a fi realizate de Guvern în perioada 2026-2028. De asemenea, a fost stabilită corelarea și contribuția acțiunilor de reformă planificate în partea operațională la realizarea angajamentelor și a obiectivelor asumate în cadrul Planului de Creștere Economică pentru Republica Moldova, Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029, Programului de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană” și al Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030. Totodată, au fost reflectate costurile totale estimate pentru implementarea acțiunilor de reformă setate pentru fiecare obiectiv general și sursele de finanțare a acestora.

Partea operațională conține acțiunile de reformă care urmează a fi realizate de către Guvern în perioada 2026-2028, conform indicatorilor stabiliți, pentru a demara și a implementa reformele prevăzute în cadrul strategic pe termen mediu și lung.

Fiecare acțiune de reformă planificată este transpusă în unul sau în mai multe proiecte de dezvoltare, în total 108 acțiuni de reformă și 285 proiecte de dezvoltare. Din numărul total de proiecte de dezvoltare pentru perioada 2026-2028, 65 % asigură continuitate PND 2025-2027, iar 35 % sunt proiecte noi. Din numărul total de proiecte investiționale

Totodată, partea operațională include Lista proiectelor investiționale propuse spre finanțare din Facilitatea de reformă și creștere pentru Republica Moldova (Growth Plan). Lista de proiecte este una indicativă fiind destinată discuțiilor și aprobării în cadrul Platformei de investiții pentru politica de vecinătate, inclusiv volumele totale de investiții și termenele de punere în aplicare preconizate. La elaborarea listei au fost respectate următoarele criterii:

- Corelarea cu angajamentele și prioritățile naționale de dezvoltare;
- Susținerea Măsurilor de sprijinire a integrării Moldovei în piața unică a UE;
- Impactul economic și social.

Proiectele planificate în PND 2026-2028 urmează a fi reflectate în Cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioada 2026-2028, prin intermediul Strategiilor Sectoriale de Cheltuieli. În acest scop, pentru fiecare proiect au fost estimate costurile de implementare și indicate sursele de acoperire a acestora, cu incluse referințele la subprogramele bugetare, conform anexei nr. 7 la Ordinul ministrului finanțelor nr. 208/2015 și proiectului de asistență externă.

Costul total de implementare a proiectelor planificate se estimează la 165 469 723 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, cca. 9 % ([14 336 753 mii lei]) costuri finanțate din bugetul de stat, 53 % ([93 545 957 mii lei]) din asistență externă și 39 % ([64 810 301 mii lei]) - costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la [69 828 616 mii lei], pentru anul 2027 – la circa [64 760 791 mii lei], iar pentru anul 2028 – la [38 103 604 mii lei].

Acțiunile de reformă (implicit proiecte) planificate în PND, care sunt acoperite parțial sau nu au acoperire financiară, urmează a fi considerate în cadrul dialogului cu potențialii investitori și parteneri de dezvoltare, inclusiv în cadrul Platformei de Parteneriat pentru Moldova.

Pentru a crește rata de implementare a reformelor, a asigura utilizarea eficientă a resurselor și a majora gradul de valorificare a asistenței financiare externe, în premieră, în anul 2024, Guvernul a operaționalizat un mecanism nou de implementare a reformelor, bazat pe sistemele de management al proiectelor. În acest sens, a fost lansată platforma www.project.gov.md – inițiativa digitală instituită pentru a oferi un mediu interactiv pentru gestionarea eficientă a proiectelor de dezvoltare din Republica Moldova. Platforma facilitează accesul autorităților și partenerilor de dezvoltare la date relevante legate de proiecte, oferind transparență sporită asupra activităților de dezvoltare și a alocării resurselor financiare.

Pentru a măsura progresul general în realizarea priorităților și a reformelor proiectate, PND 2026-2028 conține setul de indicatori de impact și de rezultat relevanți, pentru fiecare indicator fiind stabilite valorile de referință și țintele pentru anul 2028. Setul de indicatori stabilit pentru fiecare obiectiv specific va fi utilizat în procesul de evaluare anuală a impactului reformelor asupra cetățenilor. Rezultatele evaluării vor fi consemnate și integrate în raportul anual consolidat privind activitatea Guvernului. Totodată, rezultatele evaluării vor constitui un reper pentru deciziile privind actualizarea și ajustarea setului de reforme pentru următoarea perioadă de planificare trienală.

Prioritățile de politici publice pe termen mediu pentru perioada 2026-2028

Reformele setate în PND 2026-2028 vor asigura realizarea obiectivelor Guvernului, producând impact asupra tuturor domeniilor și sectoarelor, astfel contribuind la implementarea de către Republica Moldova a criteriilor de aderare la Uniunea Europeană și a angajamentelor asumate în Planul de Creștere Economică pentru Republica Moldova.

Pe termen mediu, misiunea Guvernului va consta în eficientizarea administrației publice, asigurarea accesului facil la servicii publice, modernizarea infrastructurilor critice naționale, dezvoltarea infrastructurii economice și sociale la nivel local, regional și național, garantarea securității fiecărui cetățean, contribuția la creșterea veniturilor și în crearea de locuri de muncă bine plătite, iar pe termen lung, obiectivul principal este aderarea țării la Uniunea Europeană până în anul 2030. Astfel, în perioada 2026-2028, continuarea implementării acțiunilor de reformă și proiectarea unor acțiuni noi vor viza dezvoltarea infrastructurii educaționale, construirea spitalelor regionale, digitalizarea sectorială și eliminarea birocrăției excesive, modernizarea armatei naționale, fortificarea punctelor de trecere a frontierei, dezvoltarea infrastructurii turistice, stimularea investițiilor private, creșterea capacităților sectorului energetic, reabilitarea infrastructurii de mobilitate, sporirea rezilienței și potențialului agricol, extinderea suprafețelor împădurite ș.a.

În scopul valorificării oportunităților ce rezultă din statutul de țară candidată pentru aderare la UE, în următoarea perioadă, un accent major se va pune pe consolidarea capacităților administrației publice pentru crearea unor instituții publice puternice și reziliente, inclusiv prin creșterea eficienței și calității serviciului public, creșterea capacităților de absorbție a fondurilor și de implementare eficientă a reformelor.

Obiectivul general 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților

Creșterea veniturilor din surse durabile și reducerea inegalităților constituie o prioritate pentru dezvoltarea economică a Republicii Moldova în perioada 2026-2028. Intervențiile în domeniul economic vizează accelerarea creșterii economice, sporirea ratei de ocupare, atragerea investițiilor străine și consolidarea rolului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) în economia națională. Astfel, până în 2030, se preconizează creșterea medie anuală a PIB-ului cu 5%, majorare a ratei de ocupare la 55% și creștere a ponderii IMM-urilor în totalul veniturilor din vânzări cel puțin până la 55%. De asemenea, se urmărește intensificarea accesului la finanțare pentru sectorul privat și extinderea volumului exporturilor de bunuri și servicii, consolidând astfel poziția Republicii Moldova pe piața europeană și sporind competitivitatea economiei naționale în raport cu standardele UE.

Atragerea investițiilor și stimularea inovației sunt principalele instrumente aplicate de Guvern pentru creșterea competitivității economice și dinamizarea mediului de afaceri. Prin programele implementate de Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, inclusiv programe de granturi și subvenționare, facilitarea accesului la finanțare, dezvoltarea infrastructurii de afaceri și consolidarea capacităților IMM vor fi create aproximativ 1890 de locuri de muncă noi iar 5600 de locuri de muncă existente vor fi menținute, contribuind la stabilitatea pieței muncii. Totodată, volumul programat al investițiilor atrase în economie, inclusiv prin atragerea remitențelor în economie și extinderea rețelei incubatoarelor de afaceri se ridică la 5332,6 milioane lei anual, stimulând dezvoltarea afacerilor, inovarea în diverse sectoare și tranziția către o economie verde și durabilă. În plus, programele sprijină și finanțează 1720 de companii anual, facilitând accesul acestora la resurse și oportunități de creștere. Totodată, dezvoltarea infrastructurii de cercetare și inovare va sprijini transferul tehnologic și adoptarea soluțiilor digitale în domenii strategice. Se estimează că până în 2028, peste 50 de start-up-uri vor beneficia de sprijin, iar investițiile în industrii inovatoare vor depăși 70 de milioane de lei.

Pentru îmbunătățirea pieței muncii și creșterea gradului de ocupare, sunt planificate măsuri de sprijin pentru angajatori și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă. Revizuirea procedurilor privind planurile individuale de angajare, extinderea serviciilor de consultanță în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii și pilotarea mecanismului de vouchere pentru zilieri vor contribui la reducerea șomajului și integrarea tinerilor și femeilor în piața muncii. Prin aceste intervenții, până la finele anului 2026 se estimează o creștere cu 6000 zilieri pentru care beneficiarii de lucrări agricole achită contribuții de asigurări sociale.

Modernizarea și eficientizarea sectorului agricol reprezintă un alt pilon strategic al dezvoltării economice durabile. Proiectele planificate sunt parte a unui proces mai amplu de aliniere la Politica Agricolă Comună (PAC) a Uniunii Europene, facilitând integrarea fermierilor moldoveni în lanțurile valorice europene și promovând o agricultură mai competitivă și sustenabilă. Implementarea unor mecanisme precum Rețeaua de Informații Contabile Agricole (RICA) și Sistemul Integrat de Administrare și Control (IACS) va asigura compatibilitatea sistemelor naționale cu standardele europene, oferind fermierilor acces la oportunități de finanțare și sprijin similar cu cel din statele membre UE. Totodată, modernizarea serviciilor fitosanitare și veterinare și interconectarea acestora cu sistemele informaționale europene, inclusiv Sistemul Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje (RASFF), vor consolida securitatea alimentară și vor facilita exportul produselor agroalimentare moldovenești pe piața europeană.

Totodată, Guvernul continuă implementarea măsurilor de adaptare a sectorului agricol la schimbările climatice. Investițiile din cadrul proiectelor „Stimularea reabilitării sistemelor de irigare pentru atenuarea secetei pedologice”, „Livada Moldovei”. „Modernizarea tehnicii agricole și a echipamentului agricol (MAME)” ș.a. vor asigura extinderea suprafețelor irigate cu peste 1500 de hectare, modernizarea tehnicii și a echipamentului agricol în volum de cca. 150 mil. lei anual, modernizarea sectorului horticol ș.a. De asemenea, instituirea Camerelor Agricole va facilita accesul fermierilor la informații și resurse pentru o agricultură sustenabilă.

Pentru consolidarea securității alimentare și a standardelor de calitate în sectorul agroalimentar, sunt prevăzute investiții semnificative în modernizarea laboratoarelor sanitar-veterinare și fitosanitare. Proiecte precum „Consolidarea capacităților de testare a laboratoarelor” și „Dezvoltarea sistemului rapid de alertă pentru alimente și furaje (RASFF)” vor contribui la sporirea siguranței alimentelor și protecția sănătății publice. Totodată, instituirea Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat fitosanitar” va îmbunătăți monitorizarea și intervențiile în domeniul protecției plantelor.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 1 se estimează la 16147842,19 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028: 2211806,3 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 2002822,45 asistență externă și 19848157,9 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 15434848,6 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 5252053,2 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 3375884,85 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate în partea operațională va contribui la realizare următoarelor angajamente și obiective:

Planul de Creștere Economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 1: Competitivitate economică/Dezvoltarea sectorului privat:

- Acțiunea de reformă nr. 1. Creșterea competitivității mediului antreprenorial prin îmbunătățirea cadrului administrativ și de reglementare și digitalizarea sporită
- Acțiunea de reformă nr. 2. Consolidarea sistemului public de sprijin pentru IMM-uri, sporind eficiența și relevanța sprijinului guvernamental acordat antreprenorilor pentru a stimula competitivitatea; Dezvoltare industrială; Dezvoltarea serviciilor
- Acțiunea de reformă nr. 3. Consolidarea și diversificarea accesului la finanțare pentru companii
- Acțiunea de reformă nr. 4. Creșterea competitivității la export a comerțului cu mărfuri din Republica Moldova; Măsuri sanitare și fitosanitare
- Acțiunea de reformă nr. 5. Cadrul instituțional administrativ și de reglementare agricolă este consolidat pentru o mai bună integrare în lanțurile valorice internaționale; Dezvoltare rurală.

Domeniul de politică 4. Capital social

- Acțiunea de reformă nr. 5. Consolidarea politicilor active pe piața forței de muncă și facilitarea participării pe piața muncii și combaterea muncii nedeclarate și a exploatării muncii

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolul 1 – Libera circulație a bunurilor
- Capitolul 11 – Agricultură și dezvoltarea rurală 207
- Capitolul 12 – Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare
- Capitolul 20 – Politica industrială și antreprenorială
- Capitolul 28 – Protecția consumatorilor și sănătate publică

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul 3. Promovarea măsurilor de reglementare a economiei, eliminarea barierelor birocratice și a procedurilor normative excesive din calea antreprenorilor;
- Obiectivul 4. Crearea precondițiilor pentru lansarea de noi afaceri prin facilitarea deschiderii, a dezvoltării și a internaționalizării afacerilor, susținerea IMM-urilor prin programe de finanțare și instruire;
- Obiectivul 5. Majorarea influxului de investiții străine și locale în toate domeniile, inclusiv în industrie, IT, întreprinderi de prelucrare a producției agricole și în infrastructura postrecoltare;
- Obiectivul 6. Implementarea de politici și măsuri coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde și de adaptare a tuturor sectoarelor la efectele schimbărilor climatice, în vederea atingerii obiectivului neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în 2030;
- Obiectivul 7. Extinderea accesului la servicii electronice pentru cetățeni și antreprenori, promovarea digitalizării proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și al serviciilor publice;
- Obiectivul 8. Creșterea competitivității sectorului agricol și facilitarea accesului producătorilor autohtoni la piețe noi de desfacere.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională 2.3. Până în 2030, creșterea productivității agricole și a veniturilor producătorilor agricoli mici prin accesul sigur și egal la factori de producție, cunoștințe, servicii financiare și piețe;
- Ținta națională 2.4. Până în 2030, implementarea practicilor agricole ce sporesc productivitatea, contribuie la menținerea ecosistemelor și consolidează capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme ca seceta, inundațiile și alte situații excepționale;
- Ținta națională 2.c. Adoptarea măsurilor necesare pentru buna funcționare a piețelor de produse agroalimentare și facilitarea accesului în timp util la informații de piață, inclusiv privind rezervele de alimente pentru limitarea volatilității extreme a prețurilor la alimente;
- Ținta națională 3.d. Consolidarea capacității pentru avertizarea rapidă, reducerea și gestionarea riscurilor naționale pentru sănătate;
- Ținta națională 8.2. Stimularea creșterii productivității cu ritmuri mai rapide față de creșterea

salariului real, prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv accentuarea pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă;

- Ținta națională 8.3. Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare;
- Ținta națională 8.5. Până în 2030, atingerea unui nivel al ocupării similar cu media țărilor din Europa Centrală și de Est și stimularea ocupării productive și a muncii decente pentru toate femeile și bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală;
- Ținta națională 8.8. Protecția drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți angajații;
- Ținta națională 9.3. Creșterea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la serviciile financiare, inclusiv la credite accesibile, în vederea integrării acestora în lanțurile valorice și piețe externe.

Obiectivul general 2. Îmbunătățirea condițiilor de trai

Îmbunătățirea accesului la infrastructură, sisteme eficiente, durabile și sigure de transport, utilități publice și condiții decente de trai este o condiție de bază pentru asigurarea oportunităților de dezvoltare economică și creșterea bunăstării cetățenilor. Prioritățile pentru perioada 2026-2028 includ modernizarea infrastructurii de transport, extinderea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, sporirea eficienței energetice, dezvoltarea infrastructurilor critice ș.a. pentru a stimula dezvoltarea economică și creșterea competitivității la toate nivele – local, regional și național.

Pe dimensiunea de mobilitate, Guvernul va continua investițiile pentru extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurilor de transport cu următoarele ținte ambițioase pentru anul 2028: reducerea ratei accidentelor rutiere până la 75% la 100 de mii de populație, până în anul 2030 (comparativ cu – 90,3% în 2022), reabilitarea și construirea a 363 km de drumuri naționale, regionale și străzi locale, inclusiv pentru interconectarea la rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T); reabilitarea tronsoanelor de cale ferată pe o lungime de peste 100 km; achiziționarea a peste 1000 de vagoane marfare și de pasageri; sporirea capacității de procesare a pasagerilor avia până la 1300 de pasageri/oră; înnoirea parcului auto și dezvoltarea infrastructurii pentru transport electric și alternativ, pentru a asigura o pondere maximă de 10 % a parcului auto antrenat în prestarea serviciilor regulate, cu o vârstă mai mare de 10 ani, ș.a. În același context, autoritățile de ramură implementează proiecte software. Implementarea Sistemului de Management Integrat al Transporturilor Rutiere (SMI e-Bilet, Monitorizare GPS) va digitaliza, până la finele anului 2028, 100% din serviciile Agenției Naționale Transport Auto și va permite monitorizarea în timp real a transportului de persoane și mărfuri. Totodată, extinderea SI „e-Autorizație Transport” și crearea unui sistem electronic de procurare a biletelor pentru transportul feroviar vor facilita accesul la servicii moderne și eficiente de transport.

Dezvoltare regională și urbană va asigura reducerea disparităților între regiuni și va stimula dezvoltarea economică locală. Creșterea accesului populației la servicii de apă potabilă și sanitație de calitate este o necesitate primară pentru asigurarea sănătății publice, ținând extinderea accesului

populației până la 91 % în 2028 la rețele de alimentare cu apă și până la 53 %, la sistemele de canalizare. Suplimentar sunt planificate proiecte pentru reabilitarea grădinițelor, școlilor, terenurilor sportive, extinderea rețelelor de iluminare stradală, crearea unui hub regional antreprenorial în Bălți, asigurarea cu 450 de locuințe sociale și 730 de locuri în cămine studențești ș.a.

În ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii energetice și eficienței energetice, proiectele cheie urmăresc optimizarea infrastructurii energetice și creșterea ponderii energiei regenerabile. Construcția Liniei Electrice Aeriene 400 kV Bălți-Suceava și modernizarea stațiilor electrice vor asigura integrarea în rețelele energetice regionale și sporirea securității energetice. Programul de eficiență energetică prevede renovarea energetică a 10 instituții medicale și eficientizarea energetică a peste 200.000 m² de clădiri până în 2027. În paralel, Programul Moldova SUPER ESCO va contribui la reducerea consumului de energie cu 600.000 kWh și la scăderea emisiilor de CO₂ cu 400 tone anual ș.a.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 2 se estimează la 91568075,03 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 5209877,6 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 78742478,87 asistență externă și 15955046,9 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 37803110,02 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 41944810,75 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 20159482,6 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă și a proiectelor de dezvoltare planificate în partea operațională va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de Creștere Economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 2. Conectivitate și infrastructură digitală

- Acțiunea de reformă nr. 1 Consolidarea sistemului de transport, a rețelei și a capacităților instituționale; Îmbunătățirea conectivității transporturilor prin rețea feroviară reabilitată și modernizată

Domeniul de politică 6. Energetică

- Acțiunea de reformă nr. 1. Piața energiei electrice deschisă și competitivă
- Acțiunea de reformă nr. 2. Piață gazelor naturale deschisă și competitivă
- Acțiunea de reformă nr. 3. Garantarea securității energetice; Garantarea securității aprovizionării
- Acțiunea de reformă nr. 4. Creșterea eficienței energetice
- Acțiunea de reformă nr. 5. Piață dinamică pentru energia regenerabilă

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolului 14. Transport, vizează modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare,

digitalizarea serviciilor de transport și îmbunătățirea siguranței și eficienței sistemului de mobilitate;

- Capitolului 15. Energie, vizează asigurarea securității energetice și tranziția către surse durabile, consolidarea independenței energetice, optimizarea consumului și integrarea rețelei naționale în piața europeană de energie;
- Capitolului 21. Rețele trans-europene, vizează integrarea Republicii Moldova în rețelele transeuropene de transport și energie ca obiectiv strategic, fiind susținut de investiții majore în infrastructură, conectivitate transfrontalieră și stabilirea cadrului normativ și strategic.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr. 6. Implementarea de politici și măsuri coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde și de adaptare a tuturor sectoarelor la efectele schimbărilor climatice, în vederea atingerii obiectivului neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în 2030;
- Obiectivul nr. 7. Extinderea accesului la servicii electronice pentru cetățeni și antreprenori, promovarea digitalizării proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și a serviciilor publice;
- Obiectivul nr. 15. Implementarea mecanismelor și promovarea securității, a durabilității și a eficienței energetice;
- Obiectivul nr. 17. Sporirea mobilității cetățenilor prin sisteme de transport eficiente, durabile și sigure, prin dezvoltarea huburilor multimodale, promovarea siguranței rutiere, dezvoltarea infrastructurii drumurilor și transporturilor rutiere, restructurarea, modernizarea și sporirea interconectării transportului feroviar;
- Obiectivul nr. 18. Îmbunătățirea condițiilor de trai prin sporirea accesului oamenilor la surse sigure de apă, sisteme de canalizare, infrastructură rutieră, prin extinderea infrastructurii alimentării cu apă și sanitație, precum și fortificarea capacității operatorilor de apă și canalizare.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională 6.1. Până în 2030, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru cel puțin 95% din populație;
- Ținta națională 6.2. Până în 2030, realizarea accesului universal la condiții sanitare adecvate și echitabile pentru cel puțin 65% din populație, acordând o atenție specială nevoilor femeilor și fetelor și persoanelor în situații vulnerabile;
- Ținta națională 6.b. Planificarea și programarea în mod coerent și etapizat a dezvoltării unei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație îmbunătățite pentru toate comunitățile, pe baza unor criterii de selectare bine definite și transparente, incluzând implicarea comunităților beneficiare;
- Ținta națională 7.2. Până în 2030, asigurarea unei ponderi a energiei din surse regenerabile de cel puțin 15% în consumul final brut de energie electrică;
- Ținta națională 7.3. Obținerea, în perioada 2024-2030, a noilor economii anuale de energie în

mărime de 0,8% din valoarea medie a consumului final de energie între 1 ianuarie 2019 și 1 ianuarie 2022;

- Ținta națională 9.1. Dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice în regiunile țării pentru a susține dezvoltarea economică și creșterea bunăstării populației, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți;
- Ținta națională 11.2. Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public:

Obiectivul general 3. Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții

În acord cu Strategiei de dezvoltare „Educația 2030”³ Guvernul a dezvoltat o serie de reforme a sistemului educațional, care acoperă toate nivelurile de învățământ, începând de la învățământul timpuriu și preșcolar și continuând cu învățământul primar, gimnazial, profesional tehnic și superior, până la învățarea pe tot parcursul vieții și recalificarea personalului în vârstă.

Reformele setate pentru perioada 2026-2028 sunt menite să îmbunătățească atât calitatea educației, cât și accesul la educație pentru fete și băieți, până la finele anului 2028 ținându-se creșterea ratelor de înscriere până la 24% pentru educația antepreșcolară, 98% pentru învățământul preșcolar, 105% pentru învățământul primar, 103% pentru învățământul gimnazial și de 75% pentru copiii romi în învățământul primar și secundar. De asemenea, se urmărește o creștere a ratei de participare a tinerilor și a adulților (15-64 de ani) în educația formală și nonformală pe parcursul vieții de până la 25%.

Investițiile direcționate spre modernizarea infrastructurii educaționale vizează reabilitarea și dotarea instituțiilor de învățământ pentru a oferi un mediu adecvat desfășurării activităților didactice. Peste 35 de instituții de învățământ vor fi renovate până în 2029, iar 55 de instituții vor fi complet echipate până în 2030. De asemenea, până în 2028, 100 de autobuze școlare vor fi achiziționate pentru a asigura transportul sigur a 25.000 de elevi. Totodată, 400 de școli vor fi adaptate conform standardelor de accesibilitate pentru copii cu necesitate speciale.

Transformarea digitală a educației, prin digitalizarea manualelor școlare, dezvoltarea catalogului electronic și integrarea acestuia cu platforma EVO, este un element cheie al reformei sectoriale. Dotarea școlilor cu echipamente TIC va crește treptat, atingând un standard minim pentru 70 de școli dotate anual. Totodată, 30% dintre cadrele didactice vor obține anual competențe digitale la nivel A-B conform cadrului DigCompEdu.

Pentru a asigura o participare echitabilă la educație, până în 2027 vor fi create 3.000 de locuri noi în creșe și grădinițe în zone cu creștere demografică, iar rata de înrolare a copiilor cu vârsta de 2-3 ani va atinge 40%. De asemenea, 240 milioane de lei vor fi alocate pentru educația incluzivă până în 2028, iar 1000 de cadre didactice vor fi certificate pentru sprijinirea copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Dezvoltarea serviciilor mobile CRAP, cu 35 de echipe mobile până în 2028, va

³ Hotărârea Guvernului nr. 114/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare „Educația 2030” și a Programului de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025, disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136600&lang=ro

contribui la creșterea gradului de incluziune a copiilor cu dizabilități.

Investițiile în infrastructura învățământului profesional tehnic vor asigura modernizarea a 10 instituții pe an până în 2028. Numărul elevilor încadrați în învățământul dual va crește anual cu 10%, atingând 1.000 de beneficiari până în 2028. Aceste măsuri sunt realizate pentru a spori atractivitatea învățământului profesional ethnic, reducerea abandonului după clasa a 9-a și răspunderea optimă la cerințele pieței muncii.

Consolidarea capacităților organizațiilor din domeniul cercetării, dezvoltarea infrastructurilor de cercetare și internaționalizarea cercetării din Republica Moldova va reprezenta o altă direcție de intervenție. În acest sens, 80 de laboratoare universitare vor fi echipate pentru a stimula dezvoltarea inovațiilor și integrarea științei în politicile publice și dezvoltarea mediului privat, iar două cămine vor fi renovate până în 2027.

În efortul de a promova un stil de viață sănătos, pentru toți copiii, femeile și bărbații și creșterea până în 2028 a ponderii populației care practică activ la sportul în masă până la 52%, sunt planificate proiecte de infrastructură și reformare a școlilor sportive, creând astfel condiții propice pentru îmbunătățirea performanțelor acestora, în acest sens se planifică renovarea a circa 5% anual din complexele sportive existente.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 3 se estimează la 11960120,2 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 357468,2 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 1526200 asistență externă și 7352969,2 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 4037102,1 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 3380960,7 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 1818574,6 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate în partea operațională va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de Creștere Economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 1. Competitivitate economică/dezvoltarea sectorului privat

- Acțiunea de reformă nr. 7. Îmbunătățirea capacităților de cercetare și inovare în domeniile prioritare ale strategiei de specializare inteligentă
- Domeniul de politică 4. Capital social
- Acțiunea de reformă nr. 1. Reducerea nepotrivirii dintre competențe și cerințele pieței muncii prin educație și formare profesională îmbunătățite
- Acțiunea de reformă nr.2. Îmbunătățirea calității, relevanței și incluziunii educației prin îmbunătățirea accesului la învățământul preșcolar, primar și secundar
- Acțiunea de reformă nr. 3. Consolidarea rezultatelor educației, a calității și integrității învățământului universitar

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolul 25 – Știință și cercetare, măsurile care vizează dezvoltarea colaborării în domeniile cercetării și inovării și mediul de afaceri, participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii Europene „Orizont Europa”;
- Capitolul 26 - Educație și cultură, măsurile care vizează creșterea pregătirii profesionale a cadrelor didactice din învățământul general, creșterii calității educației în învățământul general, creșterea numărului de elevi în învățământul profesional tehnic secundar dual, dezvoltarea programe de formare profesională pentru integrarea principiilor de tranziție verde și digitală, digitalizarea învățământului superior, promovarea sportului pentru toți și a modului sănătos de viață

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr. 16. Accelerarea reformei învățământului profesional tehnic și continuarea implementării reformei învățământului superior;

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 4.1. Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții absolv învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și de calitate, care să conducă la rezultate relevante și eficiente ale învățării;
- Ținta națională nr. 4.2. Până în 2030, asigurarea faptului că fetele și băieții au acces la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educația preșcolară, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar;
- Ținta națională nr. 4.3. Până în 2030, creșterea înrolării în învățământul profesional tehnic și superior accesibil și calitativ;
- Ținta națională nr. 4.4. Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți cu competențe relevante pentru piața muncii;
- Ținta națională nr. 4.5. Până în 2030, asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități și a copiilor în situații vulnerabile;
- Ținta națională nr. 4.7. Promovarea dezvoltării durabile, stilurilor de viață durabile, drepturilor omului, egalității de gen, a culturii păcii și nonviolentei, cetățeniei globale și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă;
- Ținta națională nr. 4.a. Construirea și modernizarea infrastructurii în instituțiile de învățământ astfel încât să corespundă necesităților copiilor, fetelor și băieților și persoanelor cu dizabilități și oferirea unui mediu de învățământ sigur, nonviolent și incluziv pentru toți;
- Ținta națională nr. 4.b. Extinderea substanțială, până în anul 2030, a numărului de burse disponibile pentru înscrierea în învățământul superior, inclusiv formare profesională și tehnologia informației și comunicațiilor, programe tehnice, ingineresti și științifice;
- Ținta națională nr. 4.c. Creșterea substanțială, până în anul în 2030, a ofertei de profesori calificați, inclusiv prin cooperare internațională pentru formare a cadrelor didactice;

- Ținta națională nr. 8.6. Până în 2030, reducerea proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare, până la un nivel similar cu media din țările Europei Centrale și de Est.

Obiectivul general 4. Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală

Cultura reprezintă o forță vitală a societății, contribuind la dezvoltarea și îmbogățirea experienței umane, la edificarea unui sentiment de coeziune și unitate, la cultivarea respectului față de ceilalți și a responsabilității sociale.

În perspectiva următorilor 3 ani, direcțiile prioritare de intervenție ale Guvernului vor fi orientate spre consolidarea capacităților organizațiilor culturale și industriilor creative, promovarea produselor culturale și turistice naționale la nivel național, european și internațional, dezvoltarea mecanismelor de stimulare a cetățenilor pentru implicarea în activitățile culturale, reabilitarea obiectelor de patrimoniu și edificiilor culturale și sprijinirea industriei cinematografice autohtone. Implementarea acestor acțiuni va conduce la îmbunătățirea accesibilității cetățenilor la serviciile culturale, determinând o creștere a proporției cheltuielilor medii lunare destinate activităților culturale și de recreere de la 2,1% în 2021 până la 5,0 % în 2030.

Pentru protejarea patrimoniului cultural, se planifică instituirea Fondul Național de Protejare a Patrimoniului Cultural Imobil, având ca obiective inventarierea a 85% dintre monumentele existente și actualizarea bazei de date a patrimoniului cultural imobil. Restaurarea clădirilor emblematice, cum ar fi Filarmonica Națională, Sala cu Orgă și Circul din Chișinău ș.a., va contribui la consolidarea valorilor culturale naționale și la integrarea acestora în circuitele turistice.

Industria turismului va fi dinamizată prin susținerea antreprenorilor din sector și promovarea destinațiilor locale. Proiectele au ca obiective crearea a 11 trasee turistice tematice și 60 de pensiuni turistice până în 2027, iar crearea Organizațiilor de Management al Destinațiilor va asigura atragerea a cca. 140000 de turiști și 35 de proiecte investiționale locale. Totodată, promovarea produselor culturale naționale la nivel european și integrarea patrimoniului cultural național în sistemul valorilor culturale europene va impulsiona dezvoltarea Republicii Moldova ca destinație turistică, planificându-se creșterea ponderii turismului în produsul intern brut până la 1% până în anul 2030.

Implicarea tinerilor în activități civice și procese decizionale este esențială pentru sănătatea și vitalitatea unei societăți democratice, de aceea pentru perioada de referință se urmărește implicarea a cel puțin 10% din tineri în asemenea activități.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 4 se estimează la 5217490,72 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 367474,8 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 101540 asistență externă și 4431408,26 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 2279849,04 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 1439510,24 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 1181063,78 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate pentru perioada respectivă va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de Creștere Economică pentru Republica Moldova

Domeniul de politică 1. Competitivitate economică/dezvoltarea sectorului privat

- Acțiunea de reformă nr. 6 Turism. (Diversificare a ofertei turistice; consolidarea capacităților IMM-urilor în turism)

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolul 26 – Educație și cultură, acțiunile vizează promovarea producțiilor cinematografice, programe de formare profesională continuă în domeniul patrimoniului cultural, digitalizarea expozițiilor muzeale, restaurarea și valorificarea monumentelor istorice și integrarea acestora în circuitele turistice, desfășurarea activităților de promovare și valorificare a elementelor de patrimoniu cultural.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr. 25. Ridicarea nivelului de cultură în societate și de dezvoltare personală a cetățeanului;
- Obiectivul nr. 26. Protejarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului material, păstrarea și promovarea tradițiilor și a diversității culturale;

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 4.7. Promovarea dezvoltării durabile, stilurilor de viață durabile, drepturilor omului, egalității de gen, a culturii păcii și nonviolentei, cetățeniei globale și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă;
- Ținta națională nr. 8.9. Până în 2030, elaborarea și implementarea politicilor pentru promovarea turismului durabil, care facilitează crearea de parteneriate publice private, dezvoltă capacitățile instituționale în domeniu ale autorităților publice locale, respectiv care creează locuri de muncă și promovează cultura și produsele locale;
- Ținta națională nr. 11.4. Consolidarea și susținerea financiară a eforturilor de conservare și salvagardare a patrimoniului cultural al Republicii Moldova.

Obiectivul general 5. Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ

Angajamentul statului de a dezvolta un sistem de ocrotire a sănătății modern, rezilient și eficient, statuat în Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030”⁴, urmează a fi realizat prin implementarea unor măsuri reformatoare complexe. În următorii trei ani, statul își reafirmă angajamentul de a dezvolta un sistem de sănătate rezilient și performant, capabil să răspundă nevoilor fiecărui cetățean,

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 387/2023 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030”, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138493&lang=ro

indiferent de regiune sau statut social. Implementarea reformelor planificate va contribui semnificativ la consolidarea infrastructurii medicale, optimizarea mecanismelor de finanțare și creșterea calității serviciilor de sănătate.

Dezvoltarea echilibrată a rețelei de unități sanitare va îmbunătăți accesul la îngrijiri medicale pentru toate categoriile de populație, indiferent de locație. Modernizarea infrastructurii medicale, inclusiv Construcția Spitalelor Regionale Bălți și Cahul, modernizarea Spitalului Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă” și a Institutului Oncologic va permite extinderea serviciilor de intervenție timpurie, reabilitare și îngrijire, reducând astfel inechitățile în accesul la tratamente eficiente., va contribui la creșterea capacității sistemului sanitar și reducerea timpului de acces la servicii medicale specializate. De asemenea, regionalizarea asistenței medicale de urgență presupune modernizarea a 9 unități de primire urgențe și achiziția a 100 de ambulanțe tip B până în 2028, îmbunătățind timpul de reacție și eficiența serviciilor de urgență. În paralel, îmbunătățirea asistenței medicale primare în zonele rurale prin renovarea și dotarea a 35 de centre de sănătate, achiziționarea de echipamente moderne și formarea de echipe multidisciplinare va reduce decalajele dintre mediul urban și rural.

Transformarea digitală a sistemului de sănătate prin eHealth va contribui semnificativ la creșterea eficienței și transparenței în gestionarea serviciilor medicale. Implementarea Dosarului Electronic al Pacientului la nivel național, dezvoltarea registrelor naționale de sănătate și introducerea serviciilor de telemedicină vor permite accesul rapid la informațiile medicale și vor facilita intervențiile rapide în cazurile critice. Totodată, crearea și echiparea Laboratorului AMDM pentru dispozitive medicale va asigura standarde mai ridicate în utilizarea tehnologiilor medicale, iar remodelarea mecanismului de acumulare a primelor de asigurare va crește ponderea populației asigurate până la 90% până în 2027.

Reformele vizate urmează să stimuleze tendințele demografice pozitive, ținând creșterea speranței de viață la naștere până la cel puțin 72 de ani. Până la finele anului 2030 este prognozată diminuarea ratei mortalității materne până la 2,0 cazuri pe an la 100 de mii de nou-născuți vii și a mortalității infantile până la 2,0 cazuri pe an la 1000 de nou-născuți vii, iar a ratei mortalității prin boli ale aparatului circulator, tumori maligne și boli ale aparatului digestiv până la 800 de cazuri pe an și prin traumatisme și intoxicații până la 40 de cazuri pe an la 100 de mii de populație, iar a ratei nașterilor timpurii la totale până la 92 de cazuri pe an la 1000 de femei cu vârste cuprinse între 15–19 ani.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 5 se estimează la 7081665,067 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 980820 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 4441641,1 asistență externă și 956000 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 1883771 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 2098989,3 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 2395700,8 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate în partea operațională va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de creștere economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 4. Capital social

- Acțiunea de reformă nr. 4. Îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor sociale care răspund standardelor minime și nevoilor populației
- Acțiunea de reformă nr. 6. Calitatea furnizării serviciilor de sănătate la nivel național este îmbunătățită; Sunt implementate instrumente integrate pentru transformarea digitală pentru a asigura un acces și o calitate mai bune a asistenței medicale; Acces sporit la tratamente noi pentru pacienții cu povară mare de boală

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolului 28. Protecția consumatorilor și sănătății, acțiunile privind asigurarea unui acces echitabil la servicii medicale de calitate și consolidarea capacității sistemului sanitar de a răspunde eficient nevoilor populației.
- Capitolul 12. Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare, acțiunile privind prevenirea bolilor și îmbunătățirea stării generale de sănătate va contribui la prevenirea bolilor și îmbunătățirea stării generale de sănătate prin implementarea standardelor mai ridicate.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr. 22. Accelerarea modernizării sistemului de sănătate pentru asigurarea majorării accesului populației la toate tipurile de servicii medicale și la medicamente.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 3.1. Până în 2030, reducerea ratei mortalității materne la mai puțin de 13,3 cazuri la 100 000 de născuți vii;
- Ținta națională 3.2. Până în 2030, eliminarea deceselor care pot fi prevenite pentru nou-născuți și copii până la vârsta de 5 ani, reducerea mortalității neonatale la 6 decese la 1 000 născuți vii și a mortalității copiilor până la vârsta de 5 ani la 10 decese la 1 000 născuți vii;
- Ținta națională 3.3.2. Până în 2030, reducerea poverii tuberculozei, combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile;
- Ținta națională 3.4.1. Până în 2030, reducerea cu 30% a mortalității premature cauzate de boli netransmisibile prin prevenire și tratare;
- Ținta națională 3.4.2. Promovarea sănătății mintale și a bunăstării populației;
- Ținta națională 3.6. Până în 2030, reducerea cu 50% a numărului de decese și leziuni din cauza accidentelor rutiere;
- Ținta națională 3.7. Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație;
- Ținta națională 3.8. Realizarea accesului universal la servicii de sănătate, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază și vaccinuri sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți;
- Ținta națională 3.b. Susținerea cercetării și dezvoltării vaccinurilor și medicamentelor pentru bolile transmisibile și netransmisibile care afectează populația, oferirea accesului la

- medicamente esențiale;
- Ținta națională 3.c. Creșterea și eficientizarea finanțării sistemului de sănătate și recrutare, dezvoltare, instruire și menținere a personalului medical;
 - Ținta națională 3.d. Consolidarea capacității pentru avertizarea rapidă, reducerea și gestionarea riscurilor naționale pentru sănătate.

Obiectivul general 6. Un sistem de protecție socială solid și incluziv

Pentru constituirea unei societăți reziliente, reducerea sărăciei și a inegalităților, asigurarea oportunităților egale pentru grupurile vulnerabile ale societății, Guvernul și-a asumat implementarea unui set de reforme complexe transpuse în proiecte de integrare tehnologică a serviciilor pentru a asigura acces echitabil și transparent la beneficia și îmbunătățirea condițiilor de infrastructură pentru prestarea serviciilor sociale.

În acest sens, interconectarea Sistemului Informațional „Protecția Socială” cu Sistemul European EESSI până în 2027 va facilita protecția transfrontalieră a cetățenilor moldoveni și a resortisanților UE. Totodată, transformarea digitală în domeniul muncii și protecției sociale va integra cele 14 sisteme existente într-o singură platformă interoperabilă, sporind eficiența proceselor administrative și asigurând transparență în gestionarea beneficiarilor. Digitalizarea sistemului de protecție a copilului, cu peste 10500 de specialiști instruiți și activi în gestionarea datelor, va contribui la monitorizarea eficientă a cazurilor și la intervenții mai rapide pentru copiii vulnerabili.

Reforma sistemului de asistență socială „RESTART” va impacta pozitiv structura instituțională urmare reorganizării a 7 Agenții Teritoriale de Asistență Socială și absorbției a 20 de instituții publice prestatoare de servicii sociale. Implementarea unui management de caz unic și coerent va asigura intervenții personalizate pentru beneficiari și un proces decizional integrat. În paralel, reabilitarea infrastructurii sociale în cadrul serviciilor rezidențiale va îmbunătăți condițiile de trai pentru grupurile vulnerabile, cu 30 de centre renovate până în 2028. Aceste măsuri vor crește eficiența sistemului social, reducând fragmentarea și îmbunătățind accesul la servicii esențiale.

Pentru protejarea drepturilor copilului și a categoriilor vulnerabile, vor fi dezvoltate și operaționalizate trei Centre Regionale de Asistență Integrată pentru copiii victime și martori ai infracțiunilor. Aceste centre vor deservi anual 600 de copii, oferindu-le sprijin psihosocial și juridic într-un mediu sigur. În plus, dezvoltarea și utilizarea unui sistem informațional centralizat pentru protecția copilului va asigura o monitorizare continuă și intervenții prompte în cazurile de abuz sau neglijare. Scopul măsurilor planificate de stat pentru protecția copiilor constă în diminuarea ponderii copiilor aflați în situație de risc de la 3,8% în 2023 până la 1,5% până în anul 2030. Totodată, se propune creșterea până la 98 % până în anul 2030 a copiilor beneficiari ai serviciilor de plasament de tip familial.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 6 se estimează la 1384378,3 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 7852,2 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 43523 asistență externă și 1186731,6 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 547232,4 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 499372,4 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 191502 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de creștere economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 4. Capital social

- Acțiunea de reformă nr. 4. Îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor sociale care răspund standardelor minime și nevoilor populației.

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolului 19 Politica socială și ocuparea forței de muncă, acțiunile privind modernizarea serviciilor sociale, creșterea accesibilității acestora și integrarea unor mecanisme inovatoare de sprijin pentru cetățeni.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Acțiunea prioritară: Asigurarea incluziunii persoanelor cu dizabilități în toate sectoarele din societate.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 1.3. Implementarea unui sistem de protecție socială adecvat la nivel național pentru o acoperire substanțială a celor mai săraci și vulnerabili până în 2030;
- Ținta națională nr. 5.1. Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și fetelor;
- Ținta națională nr. 5.2. Prevenirea și eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, inclusiv traficul acestora
- Ținta națională nr. 10.4. Adoptarea politicilor salariale și de protecție socială și realizarea progresivă a unei egalități sporite;
- Ținta națională nr. 11.1. Până în 2030, accesul tuturor persoanelor social- vulnerabile și a familiilor tinere la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile;
- Ținta națională nr. 16.2. Stoparea abuzului, neglijării, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor.

Obiectivul general 7. Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente

O administrație publică eficientă, incluzivă și transparentă este o condiție pentru promovarea politicilor și a reformelor de calitate în orice domeniu și pentru implementarea tuturor angajamentelor asumate. În conformitate cu viziunea stabilită în Strategia de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030⁵, proiectele planificate pentru reformarea administrației

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 126/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030

publice pentru perioada de referință, urmăresc îmbunătățirea eficienței administrației publice, ținând o creștere a acesteia de la -0,31 în 2022 până la o valoare situată între (-0,1 și +0,1), precum și a calității reglementărilor de la +0,1 în 2022 până la o valoare situată între (+0,3 și +0,5) pentru anul 2028, pe o scară de la (-2,5 la +2,5) conform indicatorilor de guvernanță mondiali.

Reforma administrației publice centrale va asigura optimizarea costurilor și eficiențierea activității autorităților și instituțiilor publice, asigurând delimitarea clară a atribuțiilor și funcțiilor acestora. La nivel local, măsurile de amalgamare voluntară a unităților administrativ-teritoriale urmăresc o gestionare mai eficientă a resurselor locale, dar și sporirea calității serviciilor locale pentru cetățeni. Dezvoltarea Sistemului Informațional de Evidență și Management al Resurselor Umane (SI EMRU) va sprijini implementarea unor procese moderne de resurse umane în administrația publică, de rind cu reformarea mecanismelor de formare profesională a resurselor umane în administrația publică. De asemenea, va fi revizuit sistemul de salarizare în sectorul bugetar pentru a asigura o remunerație echitabilă și motivantă pentru angajații publici.

Pentru a asigura o guvernare eficientă și bazată pe date, vor fi dezvoltate și modernizate sistemele statistice și administrative. Un accent deosebit este pus pe recensământul populației și al locuințelor și consolidarea domeniului cadastral. Proiectele din acest domeniu vizează actualizarea și utilizarea avansată a datelor despre populație și geospațiale pentru o mai bună planificare și dezvoltare a politicilor sectoriale și a teritoriului național.

Digitalizarea și modernizarea serviciilor publice sunt intervențiile de bază pentru a asigura acces echitabil și transparent la servicii publice pentru toți cetățenii. În acest sens, se urmărește creșterea ponderii cetățenilor care accesează servicii publice în format electronic de la 55% în 2023 până la 67% în 2028. Proiectele din acest domeniu includ, automatizarea până la 100% a serviciilor de protecție a proprietății intelectuale furnizate de AGEPI, dezvoltarea Sistemului Informațional Cadastral pentru gestionarea bunurilor imobile, crearea unui sistem integrat de evaluare a probei practice pentru obținerea permisului de conducere, ș.a.

Totodată, Republica Moldova urmărește extinderea reprezentării diplomatice prin deschiderea de ambasade și consulate noi, inclusiv în Egipt, Kazahstan, SUA, Canada și Germania, pentru a îmbunătăți accesul cetățenilor la servicii consulare. Complementar se vor realiza investiții strategice în modernizarea infrastructurii transfrontaliere, inclusiv modernizarea punctelor de trecere a frontierei Albița-Leușeni, Giurgiulești și Ungheni, pentru fluidizarea traficului de mărfuri și pasageri.

Pentru consolidarea legăturilor cu diaspora, Programul Diaspora Engagement Hub (DEH) și Platforma de atragere a profesioniștilor și expertizei din diaspora vor permite valorificarea potențialului cetățenilor moldoveni din străinătate. Totodată, se va implementa un program de facilitare a procesului de (re)integrare a cetățenilor reveniți din afara țării, oferindu-le sprijin economic și social.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 7 se estimează la 3894347 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 1084522,5 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 214349,75 asistență externă și 2076886,5 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 1102778,15 mii lei, pentru

anul 2027 – la circa 1160818,3 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 1112162,3 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de creștere economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 1. Competitivitate economică/Dezvoltarea sectorului privat

- Acțiunea de reformă nr. 2. Consolidarea sistemului public de sprijin pentru IMM-uri, sporind eficiența și relevanța sprijinului guvernamental acordat antreprenorilor pentru a stimula competitivitatea

Domeniul de politică 3. Guvernanță economică

- Acțiunea de reformă nr. 1. Consolidarea bugetării, a controalelor cheltuielilor și a execuției pentru o mai bună planificare bugetară și o mai bună implementare a politicilor
- Acțiunea de reformă nr. 2. Sistemul de management al investițiilor publice este transparent și bazat pe reguli, cu procese de evaluare, bugetare și execuție aliniate la cele mai bune practici internaționale cu o execuție îmbunătățită a investițiilor de capital
- Acțiunea de reformă nr. 3. Un sistem de achiziții publice transparent și eficient asigură un raport calitate-preț pentru cetățeni și creează condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi
- Acțiunea de reformă nr. 10. Asigurarea unui sistem instituțional flexibil și eficient al administrației publice centrale, prin reformarea autorităților publice subordonate guvernului și instituțiilor publice sporind capacitățile administrative ale acestora
- Acțiunea de reformă nr. 11. Stabilirea unui cadru eficient de dezvoltare a carierei și a unui sistem de remunerare mai transparent, pentru a face serviciul public mai atractiv și mai performant

Domeniul de politică 7. Fundamente

- Acțiunea de reformă nr. 7. Sistemul de integrare și gestionarea frontierelor sunt consolidate; Alinierea cerințelor de viză la standardele UE.
- Acțiunea de reformă nr. 8. Creșterea producției și difuzării statisticilor oficiale aliniate la cerințele UE

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029:

- Capitolul 5. Achiziții publice
- Capitolul 7. Dreptul proprietății intelectuale
- Capitolul 9. Servicii financiare
- Capitolul 29. Uniunea vamală
- Capitolul 30. Relații externe

- Capitolul 32. Control financiar
- Capitolul 33. Prevederi financiare și bugetare
- Criteriul Politic. Funcționarea instituțiilor democratice
- Reforma administrației publice

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr.1. Deschiderea negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană și accelerarea procesului de integrare;
- Obiectivul nr.2. Elaborarea mecanismului pentru asigurarea disciplinei și evaluarea autorităților publice și a întreprinderilor de stat, precum și definirea criteriilor de performanță adecvate pentru activitatea acestora;
- Obiectivul nr.7. Extinderea accesului la servicii electronice pentru cetățeni și antreprenori, promovarea digitalizării proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și a serviciilor publice;
- Obiectivul nr. 14. Avansarea reformei administrației publice la nivel central și local;
- Obiectivul nr. 24. Extinderea serviciilor de calitate, inclusiv a celor digitale, pentru diaspora și integrarea diasporei în viața economică;

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 17.14. Sporirea coerenței politicilor naționale pentru dezvoltare durabilă;
- Ținta națională nr. 17.15. Asigurarea respectării de către partenerii de dezvoltare a spațiului de politici și a autorității țării în stabilirea și implementarea politicilor de eradicare a sărăciei și dezvoltare durabilă;
- Ținta națională nr. 17.18. Până în 2025, sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util, fiabile și dezagregate caracteristici relevante în contextul național;
- Ținta națională nr. 17.19. Până în 2030, dezvoltarea în baza inițiativelor existente a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează PIB și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice.

Obiectivul general 8. Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent

Republica Moldova s-a angajat să instituie un sistem de justiție transparent, integru și eficient, aliniat la standardele europene. Realizarea acestei premise va contribui la edificarea unei justiții echitabile, independente și imparțiale, iar consecvent câștigând credibilitatea și încrederea justițiabililor.

Pentru o mai bună colaborare transfrontalieră și alinierea la standardele UE, instituțiile Republicii Moldova vor fi conectate la rețeaua TESTA-ng, oferind acces la servicii transeuropene de telematică între administrații. Acest pas va facilita schimbul de date și interoperabilitatea sistemelor judiciare și de aplicare a legii la nivel internațional, consolidând capacitatea Republicii Moldova de a participa activ la cooperarea juridică europeană.

Proiectele privind reformarea și modernizarea sistemului penitenciar au ca scop asigurarea unor

condiții de detenție conforme standardelor internaționale și eficientizarea sistemului de justiție penală. Indicatorul cheie este creșterea spațiilor de detenție în instituții penitenciare care corespund standardelor internaționale până la 49 % în 2030. Aceasta include construirea unui nou penitenciar în Chișinău, renovarea Spitalului Penitenciar nr. 16 Pruncul și finalizarea Blocului de detenție al Penitenciarului nr. 5 Cahul. De asemenea, vor fi instituite regimuri progresive de executare a pedepselor, adaptate nevoilor individuale ale deținuților, prin crearea unor sectoare speciale pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală, adicții și infracțiuni de risc ridicat.

Pentru creșterea eficienței și transparenței în sistemul judecătoresc, va fi implementat Sistemul informațional „e-Dosar Judiciar”, care va permite digitalizarea cererilor și accesul electronic la dosarele instanțelor. De asemenea, Registrul testamentelor și dosarelor succesoriale, precum și Registrul garanțiilor reale mobiliare vor fi digitalizate pentru a facilita accesul rapid și securizat la informații juridice. Suplimentar, implementarea Sistemului electronic de management al dosarelor persoanelor condamnate va eficientiza gestionarea și monitorizarea executării pedepselor, asigurând un sistem mai transparent și mai predictibil.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 8 se estimează la 2695155 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 846602,3 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 878696,5 asistență externă și 746852,6 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 647938,9 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 1014419,9 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 809792,6 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate în partea operațională va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de creștere economică pentru Republica Moldova

Domeniul de politică 7. Fundamente

- Acțiunea de reformă nr. 1. Îmbunătățirea eficacității prevenirii și reprimării corupției, inclusiv prin îmbunătățirea cadrului instituțional și legislativ
 - Acțiunea de reformă nr. 2. Consolidarea independenței, responsabilității și integrității sistemului de justiție
 - Acțiunea de reformă nr. 4. Dezvoltarea în continuare a unei administrări mai eficiente, moderne, digitale și mai ușor de utilizat a sectorului justiției.

Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029

- Capitolul 23. Sistem judiciar și drepturile fundamentale.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”

- Obiectivul nr.12. Consolidarea statului de drept prin continuarea reformei în sfera justiției pentru asigurarea unui sistem judiciar independent, echitabil și transparent;
- Obiectivul nr.13. Accelerarea și eficientizarea luptei împotriva corupției.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 10.3. Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens;
- Ținta națională nr. 16.3. Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție pentru toate femeile, toți bărbații și copiii;
- Ținta națională nr. 16.b. Promovarea și implementarea legislației și politicilor nondiscriminatorii pentru dezvoltare durabilă.

Obiectivul general 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure

Pentru asigurarea libertăților fundamentale ale cetățenilor de a trăi într-o societate pașnică și sigură, Guvernul și-a asumat implementarea unui set de reforme stringente. Reformele prioritare planificate pentru următorii 3 ani, în continuare, sunt centrate pe îmbunătățirea sistemului de ordine și securitate publică, apărare și promovare a stabilității securității naționale, gestionare eficientă a frontierei de stat și sporire a siguranței populației acasă și în spațiile publice.

Un element important în consolidarea mecanismelor de protecție împotriva violenței bazate pe gen și a violenței în familie este crearea Centrului Național de Coordonare și Instruire, care va oferi instruire anuală pentru 200 de persoane. Complementar, dezvoltarea sistemului „VioData” va permite colectarea și analiza datelor privind violența, facilitând implementarea unor măsuri corective în cel puțin 75% dintre instituțiile relevante. De asemenea, se va extinde accesul la servicii sociale integrate, asigurând 260 de locuri de plasament pentru victime și garantând accesul la servicii de bază pentru 50% dintre persoanele afectate până în 2027.

În domeniul apărării și securității naționale, reformele vizează modernizarea și extinderea infrastructurii militare pentru sporirea capacității de reacție. Proiectul planificat are ca scop dezvoltarea unui sistem de apărare antiaeriană operațional până în 2026, asigurând supravegherea spațiului aerian la un nivel de 90%. Un alt proiect prevede reconstrucția taberei militare Băcioi, care va permite găzduirea a 2000 de militari, contribuind la consolidarea infrastructurii de instruire și la optimizarea procesului de pregătire a recruților.

Reziliența națională în fața amenințărilor moderne va fi sporită prin digitalizare și dezvoltarea unor sisteme avansate de securitate. Sistemul național de avertizare publică „MD-ALERT” va fi operaționalizat până în 2026, iar Centrul Operațional de Securitate Cibernetică va asigura protecția infrastructurii critice împotriva atacurilor cibernetice. În plus, sistemul digital de radiocomunicații speciale TETRA va fi extins în 15 locații până în 2027, facilitând comunicațiile critice în situații de urgență. Optimizarea controlului la frontieră va include dotarea cu echipamente moderne pentru 90% din punctele de trecere și implementarea sistemului „E-gate” la Aeroportul Internațional Chișinău, reducând astfel timpul de așteptare și eficientizând procesul de verificare. Până în 2027, Poliția Națională va opera un sistem informatizat de gestionare a armelor. De asemenea, vor fi modernizate zece obiective ale Inspectoratului General al Poliției, ceea ce va contribui la creșterea satisfacției cetățenilor față de serviciile polițienești cu cel puțin 4%.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 9 se estimează la 11618143,1 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 2564064,1 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 947173,7 asistență externă și 4686047,56 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 3415804,98 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 2907445,78 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 1874034,6 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate în partea operațională va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de creștere economică pentru Republica Moldova:

Domeniul de politică 7. Fundamente

- Acțiunea de reformă nr. 7. Sistemul de integrare și gestionarea frontierelor sunt consolidate.

Programului Național de Aderare pentru perioada 2025-2029:

Capitolul 24. Justiție, libertate și securitate, acțiunile care stabilesc lupta împotriva criminalității organizate, cooperarea în domeniul drogurilor și lupta împotriva terorismului și prevenirea radicalizării, managementul frontierei de stat, azil, migrația, documente de călătorie, precum și cooperarea juridică în materie civilă, comercială și penală.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr. 9. Asigurarea securității transfrontaliere și a ordinii și siguranței publice prin adaptarea continuă a capacităților și a politicilor la amenințările externe și interne;
- Obiectivul nr. 10. Consolidarea mecanismului național de răspuns în situații excepționale, prin asigurarea interoperabilității cu procedurile europene;
- Obiectivul nr. 11. Prevenirea și combaterea amenințărilor hibride pe palierul securității cibernetice și informaționale;

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 1.5. Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv secetă și inundații;
- Ținta națională nr. 5.1. Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și fetelor;
- Ținta națională nr. 5.2. Prevenirea și eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, inclusiv traficul acestora;
- Ținta națională nr. 10.6.r. Asigurarea reprezentării și vocii consolidate a țării în procesele decizionale din cadrul instituțiilor economice și financiare internaționale globale pentru edificarea unor instituții mai eficiente, credibile, responsabile și legitime;
- Ținta națională nr. 16.1. Reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale;

- Ținta națională nr. 16.2. Stoparea abuzului, neglijării, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor;
- Ținta națională nr. 16.3. Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție pentru toate femeile, toți bărbații și copiii;

Obiectivul general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur

Republica Moldova își propune să îmbunătățească calitatea vieții cetățenilor și să protejeze mediul înconjurător prin angajamente ambițioase pentru perioada 2026-2028, axându-se pe dezvoltarea durabilă, reducerea impactului asupra ecosistemelor și promovarea economiei verzi. Printre țintele principale se numără extinderea suprafețelor forestiere cu 110000 ha până în 2032 și reabilitarea a 35000 ha de păduri existente. Până în 2028, se vor planta 45000 ha de păduri noi pentru a proteja biodiversitatea și a combate schimbările climatice.

Până în 2029, se va crea și dezvolta un sistem integrat de gestionare a deșeurilor în trei regiuni (RMD 1, RMD 5, RMD 8), asigurând accesul populației la servicii adecvate. În cadrul RMD 5 (Ungheni, Călărași, Nisporeni), infrastructura va fi implementată până în 2027, în RMD 1 (Cahul, Cantemir, Taraclia, parțial UTA Găgăuzia) până în 2028, iar în RMD 8 (Edineț, Briceni, Ocnița, Dondușeni) până în 2029. Până în 2029, se va închide și conserva etapizat 150 de gunoiști neautorizate. Obiectivele includ reciclarea a 60% din deșeuri până în 2027 și creșterea ratei de conectare a populației la serviciile de salubritate la 65%. În plus, până în 2032, va fi creată infrastructura pentru colectarea și valorificarea deșeurilor periculoase.

Capacitățile de monitorizare meteorologică și hidrologică vor fi întărite pentru a permite colectarea și gestionarea datelor pe o arie extinsă. Sistemul de avertizare timpurie și prognoză al fenomenelor periculoase va fi gestionat de Serviciul Hidrometeorologic de Stat (SHS) modernizat, iar capacitățile instituționale vor fi consolidate. Până în 2028, 30% din procesele operaționale de monitorizare vor fi automatizate pentru o reacție rapidă la schimbările vremii. Digitalizarea proceselor de colectare și prelucrare a datelor hidrometeorologice va ajunge la 100% până în 2027. Până în 2027, veridicitatea prognozelor va crește la 95%, iar timpul de avertizare va fi redus de la 8 ore la 6 ore. De asemenea, vor fi extinse și modernizate Rețelele de observații hidrologice și meteorologice.

Costul total de implementare a proiectelor planificate la Obiectivul general 10 se estimează la 13902506,53 mii lei, inclusiv pentru perioada 2026-2028, 706265 mii lei costuri finanțate din bugetul de stat, 4647531,93 asistență externă și 7570200 mii lei costuri neacoperite. Pentru anul 2026 resursele financiare necesare pentru realizarea reformelor planificate se estimează la 2676180,6 mii lei, pentru anul 2027 – la circa 5062410,1 mii lei, iar pentru anul 2028 – la 5185406,23 mii lei.

Implementarea acțiunilor de reformă planificate pentru perioada vizată va contribui la realizarea următoarelor angajamente și obiective:

Planul de creștere economică pentru Republica Moldova

Domeniul de politică 5: Tranziția verde și capitalul natural

- Acțiune de reformă nr. 1. Stabilirea cadrului de mediu prin modernizarea guvernantei de

mediu și promovarea dezvoltării cu emisii scăzute de carbon

- Acțiune de reformă nr. 2. Oprirea pierderii biodiversității și protejarea biodiversității și a ecosistemelor naturale
- Acțiune de reformă nr. 3. Consolidarea productivității resurselor și a circularității, inclusiv gestionarea deșeurilor.

Planul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2025-2029

- Capitolul 22. Mediu și Schimbări Climatice, care prevede acțiuni de reutilizare a apelor uzate în agricultură, cercetare/monitorizare pentru apele de suprafață, consolidarea rețelei de monitorizare hidrometeorologică pentru gestionarea eficientă a bazinelor hidrografice și detectarea inundațiilor rapide, operaționalizarea sistemului de prognoză și avertizare timpurie privind inundațiile.

Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”:

- Obiectivul nr. 19. Implementarea principiilor de management integrat al resurselor naturale și al deșeurilor, dezvoltarea sistemului de monitorizare, control și de responsabilitate a utilizării resurselor;
- Obiectivul nr. 20. Dezvoltarea durabilă a sectorului forestier, prin conservarea și extinderea resurselor forestiere naționale, în vederea sporirii rezilienței climatice pe termen lung și a satisfacerii necesităților țării în produse și servicii generate de păduri;
- Obiectivul nr. 6. Implementarea de politici și măsuri coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde și de adaptare a tuturor sectoarelor la efectele schimbărilor climatice, în vederea atingerii obiectivului neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în 2030;

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- Ținta națională nr. 6.3. Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură;
- Ținta națională nr. 6.5. Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile
- Ținta națională nr. 6.6. Până în 2030, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri;
- Ținta națională nr. 11.6. Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip
- Ținta națională nr. 12.1. Integrarea producției și a consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora;
- Ținta națională nr. 12.2. Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a

resurselor naturale;

- Ținta națională nr. 12.4. Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșeuri depozitate și creșterea cu 20% a ratei de reciclare până în anul 2027;
- Ținta națională nr. 12.5. Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, în special la nivel municipal;
- Ținta națională nr. 12.6. Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare;
- Ținta națională nr. 14.1. Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre
- Ținta națională nr. 14.2. Până în 2030, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor pentru a evita impacturile negative semnificative, inclusiv prin consolidarea rezistenței acestora, și luarea de măsuri pentru restaurarea acestora;
- Ținta națională nr. 14.4. Până în 2030, eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat;
- Ținta națională nr. 14.7. Până în 2030, creșterea beneficiilor economice din utilizarea durabilă a resurselor acvatice, inclusiv prin gestionarea durabilă a pescuitului, acvaculturii și turismului;
- Ținta națională nr. 15.2. Până în 2030, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, efectuarea lucrărilor silvotehnice, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi.

Indicatorii de impact ai Planului național de dezvoltare pentru anii 2026-2028

Nr. crt.	Indicatori	Anul de referință	Valoare de referință	Ținta până în anul 2027	Ținta până în anul 2028	Sursa de date
Obiectivul general 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților						
1.	Rata medie anuală de creștere a PIB-ului,%	media pentru 2016–2021	3,7	4,0 (media 2022-2027)		Biroul Național de Statistică
2.	Rata medie anuală de creștere a PIB-ului pe cap de locuitor,%	media pentru 2016–2021	5,1	5,4 (media pentru 2022-2027)		Biroul Național de Statistică
3.	Rata sărăciei absolute, %	media pentru 2016–2021	23,7	22,0 (media pentru 2022-2027)		Biroul Național de Statistică
4.	Indicele Gini	2021	27,8	26,0		Biroul Național de Statistică
5.	Contul curent, pondere în PIB,%	media pentru 2016-2021	-8,2	-8,0		Banca Națională a Moldovei
6.	Rata de ocupare medie anuală, %	2021	39,8	46,0		Biroul Național de Statistică
7.	Volumul remiterilor personale recepționate, pondere în PIB,%	2021	14,8	11,0		Banca Națională a Moldovei
8.	Influxul net al investițiilor străine directe, pondere în	media pentru 2017-2021	4,0	4,2		Banca Națională a Moldovei

	PIB,%					
9.	Volumul exporturilor de bunuri și servicii, creșterea medie,%	media pentru 2016-2021	9,9	13,5 (media pentru 2022-2027)		Banca Națională a Moldovei
10.	Indicele Global al Inovațiilor, puncte	2021	32,3	42,0		Global Innovation Index
11.	Credite acordate sectorului privat, pondere în PIB,%	2020	27,8	35,0		Banca Mondială
12.	Valoarea adăugată brută în industria prelucrătoare, ca proporție în PIB,%	2021	9,4	11,0		Biroul Național de Statistică
13.	Gradul de implementare a standardelor europene în economia națională, %	2022	5,0	25,0		Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
Obiectivul general 2. Îmbunătățirea condițiilor de trai						
14.	Ponderea populației cu acces la surse de alimentare cu apă în totalul populației, %	2021	86,4	92,5		Biroul Național de Statistică
15.	Ponderea populației conectate la serviciul public de canalizare în totalul populației,	2021	33,2	55,0		Biroul Național de Statistică

	%					
16.	Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut, %	2019	25,0	26,0		Ministerul Energiei
17.	Consumul de energie primară, ktep	2020	2857	2900		Ministerul Energiei; Centrul Național pentru Energie Durabilă
18.	Consumul final de energie, ktep	2020	2581	2700		Ministerul Energiei; Centrul Național pentru Energie Durabilă
19.	Gradul de urbanizare,%	2022	42,40	47,0		Biroul Național de Statistică
20.	Ponderea autoturismelor electrice și hibride în totalul de autoturisme, %	2020	1,2	6,1		Agenția Servicii Publice
21.	Rata accidentelor rutiere la 100 de mii de populație, %	2021	98,2	74,6		Ministerul Afacerilor Interne
22.	Numărul de decese cauzate de accidente rutiere la 100 de mii de	2019	10,3	6,2		Ministerul Afacerilor Interne

	populație					
23.	Starea drumurilor publice naționale, ponderea drumurilor în stare „rea” și „foarte rea”, %	2020	46,8	35,0		ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”
24.	Parcursul mărfurilor transportate, după modul de transport (aerian, rutier, feroviar, fluvial), mil. tone-km	2022	7872,8	9648,9		Biroul Național de Statistică
25.	Parcursul pasagerilor transportați, după modul de transport (aerian, rutier, feroviar, fluvial), mil. pasageri-km	2022	5518,1	6797,4		Biroul Național de Statistică
26.	Calitatea infrastructurii rutiere conform Raportului Competitivității Globale, pe o scară de la 0 (cel mai rău) la 7 puncte (cel mai bine)	2019	2,6	3,5		Forumul Economic Mondial
Obiectivul general 3. Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți						
27.	Rata brută de	2020/2021	89,2	97,8		Biroul Național de

	cuprindere în învățământul preșcolar, %					Statistică
28.	Rata brută de cuprindere în învățământul primar, %	2020/2021	106,5	105,0		Biroul Național de Statistică
29.	Rata brută de cuprindere în învățământul gimnazial, %	2020/2021	104,3	103,5		Biroul Național de Statistică
30.	Ponderea copiilor și tinerilor din învățământul gimnazial cu cunoștințe minime în domeniul știință (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), %	2018	57,8	73,0		Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
31.	Ponderea elevilor din ultima clasă a învățământului gimnazial cu cunoștințe minime în domeniul citirii/lecturii (Programul pentru	2018	54,2	71,0		Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare

	Evaluarea Internațională a Elevilor), %					
32.	Ponderea elevilor din ultima clasă a învățământului gimnazial cu cunoștințe minime în domeniul matematicii (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), %	2018	49,7	70,0		Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
33.	Rata brută de cuprindere în instituțiile de educație antepreșcolară, %	2021	16,0	25,0		Biroul Național de Statistică
34.	Rata de cuprindere în învățământ a persoanelor cu vârsta de până la 19 ani, %	2020/2021	82,1	94,0		Biroul Național de Statistică
35.	Câștigul salarial mediu lunar net al cadrelor didactice în învățământ în raport cu câștigul salarial mediu lunar brut pe	2021	103,1	110,0		Biroul Național de Statistică

	economie, %					
36.	Rata de participare a tinerilor și a adulților (15-64 de ani) în educația formală și nonformală pe parcursul vieții (în ultimele patru săptămâni precedente interviului), %	2021	10,79	15,0		Biroul Național de Statistică
37.	Ponderea populației cu acces la infrastructura sportivă, %		-	50,0		Ministerul Educației și Cercetării; Biroul Național de Statistică
38.	Ponderea populației care practică sportul activ, %	2019	37,0	42,0		https://consulting.md/
39.	Rata brută de participare a copiilor romi în învățământul primar și secundar, %	2018	54,0	65,0		PNUD
Obiectivul general 4. Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală						
40.	Ponderea cheltuielilor medii lunare pentru o persoană pentru	2021	2,1	4,30		Biroul Național de Statistică

	cultură și recreere, % din totalul cheltuielilor gospodăriei casnice					
41.	Cheltuieli medii lunare pentru o persoană pentru cultură și recreere, lei	2021	63,6	147,2		Biroul Național de Statistică
42.	Pondere cheltuielilor pentru conservarea și protejarea patrimoniului cultural în totalul cheltuielilor bugetului public național	2022	0,2	0,5		Ministerul Finanțelor
43.	Rata de implicare a tinerilor în activități civice și procese decizionale, %	2021	5,0	10,0		Ministerul Educației și Cercetării
44.	Pondere turismului în PIB, %	(media pentru 2016– 2018)	0,6	0,85 (media pentru 2025– 2027)		Biroul Național de Statistică
45.	Pondere salariaților în activități de turism în total salariați	2021	0,3	0,55		Biroul Național de Statistică

Obiectivul general 5. Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ						
46.	Speranța de viață la naștere, ani	2021	69,1	71,8		Biroul Național de Statistică; Agenția Națională pentru Sănătate Publică
47.	Rata mortalității materne la 100 de mii de nou-născuți vii, cazuri/an	2020	16,3	9,5		Biroul Național de Statistică; Agenția Națională pentru Sănătate Publică
48.	Rata mortalității infantile la 1 000 de nou-născuți vii, cazuri/an	2021	8,5	6,3		Biroul Național de Statistică; Agenția Națională pentru Sănătate Publică
49.	Rata mortalității prin boli ale aparatului circulator, tumori maligne și boli ale aparatului digestiv la 100 de mii de populație, cazuri/an	2021	1253,4	934,6		Biroul Național de Statistică; Agenția Națională pentru Sănătate Publică
50.	Rata mortalității prin traumatisme, intoxicații la 100 de mii de populație, cazuri/an	2021	73,4	50,8		Biroul Național de Statistică; Agenția Națională pentru Sănătate Publică
Obiectivul general 6. Un sistem de protecție socială solid și incluziv						
51.	Coraportul dintre	2021	28,9	32,0		Biroul Național de

	pensia medie pentru limită de vârstă și câștigul salarial mediu lunar nominal brut, %					Statistică
52.	Acoperirea populației celei mai sărace (care constituie 20% din totalul populației) cu prestații de ajutor social, %	2021	10,7	15,0		Biroul Național de Statistică
53.	Ponderea locurilor de muncă informale în totalul locurilor de muncă, %	2021	22,8	19,4		Biroul Național de Statistică
54.	Rata accidentelor de muncă la 100 000 de salariați, %	2022	83,0	37,0		Biroul Național de Statistică
55.	Ponderea copiilor aflați în situație de risc, %	2020	1,8	1,5		Ministerul Muncii și Protecției Sociale
56.	Numărul persoanelor cu dizabilități instituționalizate	2022	1766	1400		Ministerul Muncii și Protecției Sociale
57.	Ponderea populației încadrate în sistemul de asigurări	2020	87,8	90,4		Casa Națională pentru Asigurări Sociale

	obligatorii de asistență medicală, %					
Obiectivul general 7. Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente						
58.	Ponderea contractelor de achiziții ce conțin criterii sociale, mediu, inovare și performanță, %	2023	-	15,0		Agenția Achiziții Publice
59.	Ponderea cetățenilor care au accesat serviciile publice în format electronic din totalul utilizatorilor de servicii publice, %	2021	49,4	66,0		Agenția de Guvernare Electronică
60.	Ponderea cheltuielilor publice executate în totalul cheltuielilor publice aprobate, %	2021	84,2	99,5		Ministerul Finanțelor
61.	Controlul asupra corupției (pe o scară de la -2,5 la 2,5)	2020	-0,57	1,01		Banca Mondială
62.	Eficacitatea administrației publice (pe o scară	2022	-0,31	(-0,1; +0,1)		Indicator WGI

	de la -2,5 - + 2,5)					
63.	Calitatea Reglementării (pe o scară de la -2,5 - + 2,5)	2022	+0,1	(+0,3; +0,5)		Indicator WGI
64.	Gradul de aliniere a statisticilor oficiale la standardele/recomandările metodologice europene și internaționale, %	2022	55,0	75,0		Biroul Național de Statistică; Banca Națională a Moldovei
65.	Proporția indicatorilor de dezvoltare durabilă disponibili la nivel național, conform dezagregărilor relevante și a principiilor fundamentale ale statisticii oficiale, %	2020	50 disponibili integral; 25 parțial; 20 lipsă	79 disponibili integral; 6 parțial; 15 lipsă		Biroul Național de Statistică
66.	Gradul de satisfacere a utilizatorilor cu informațiile statistice ale membrilor Sistemului Statistic Național, %	2022	60,0	76,0		Biroul Național de Statistică
Obiectivul general 8. Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent						

67.	Ponderea spațiilor de detenție în instituții penitenciare care corespund standardelor internaționale, %	2017	25,0	41,0		Ministerul Justiției, Administrația Națională a Penitenciarelor
68.	Numărul de adresări pentru soluționarea litigiilor pe cale extrajudiciară	2017	277,00	487,0		Ministerul Justiției, Consiliul de Mediere
69.	Lipsa corupției în sistemul de justiție (pe o scară de la 0 la 1)	2021	0,36	0,5		World Justice Project
70.	Numărul de litigii soluționate pe cale extrajudiciară	2017	164	1750		World Justice Project
Obiectivul general 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure						
71.	Percepția populației privind siguranța, %	2021	30,2	42,2		Ministerul Afacerilor Interne
72.	Timpul mediu de intervenție la apelurile 112 diminuat cu 13 minute, min.	2021	28	21		Ministerul Afacerilor Interne
73.	Ponderea echipelor de patrulare și reacționare	2023	33,9	71,5		Ministerul Afacerilor Interne

	operativă, %					
Obiectivul general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur						
74.	Ponderea suprafețelor acoperite cu păduri și a altor terenuri cu vegetație forestieră din suprafața țării, %	2020	13,4	15,0		Ministerul Mediului
75.	Rata de conectare a populației la serviciile de salubritate, %	2021	58,9	70,0		Ministerul Mediului
76.	Ponderea apelor normativ epurate în volumul total al apelor uzate, evacuate în corpurile de apă, %	2016	14,11	25,0		Ministerul Mediului
77.	Ponderea populației cu acces la serviciile de livrare a apei gestionate sigur, %	2020	74,1	87,0		Agenția Națională pentru Sănătate Publică
78.	Ponderea deșeurilor reciclate în volumul total de deșeuri formate, %	2022	24,7	40,0		Agenția de Mediu
79.	Cantitatea de emisii de substanțe poluante	media pe 2016–2020	100,0	80,0		Agenția de Mediu

	în aer de la sursele mobile, kg raportate la o persoană					
--	---	--	--	--	--	--